

קול השלום כברירת מחדל

תומר שושן

המאמר דן באופציית השלום כברירת מחדל בלתי נמנעת הנובעת מעצם יכולתנו (בני האדם) להיות הבוראים של עצמנו ומהמעגליות שבטבע ובחיים עצמם.

או לא במודע אנו בעצם יוצרים או בוחרים למגנט אל חיינו, וכך הופך הוא להיות מציאות עבורנו. במילים אחרות, יש בנו כוח בונה, כוח להיות הבוראים של עצמנו. אחזק זאת על ידי תובנתו של עמנואל קאנט שטען כי את הדבר כשלעצמו (המציאות האובייקטיבית) איננו יכולים לראות ולכן המציאות שאותה אנו כן רואים, היא דבר די סובייקטיבי. כלומר, היא תלויה במה שאנו רוצים לראות או לחילופין – להשיג.

במערב אירופה, כבר הגיעו למסקנה שהשלום הוא בלתי נמנע. אמנם זה לא קרה בנקל: אימפריות קמו ונפלו. פלישות של רומאים, אנגלים, סקסונים, קלטים, ויקינגים ונורמנים היו דבר שבשגרה. אפילו מהלך הדומה לזה שקורה עתה בארצנו השתתף בהצגה – הקמתה של חומת אדריאנוס לרוחב צפון אנגליה בשנת 43 לספירה, בגלל הקושי של הרומאים להכניע את השבטים הסקוטיים והוולשיים. השובע מגלי המלחמות (השונות) שנמשכו מאות שנים לא הגיע, ומלחמת העולם הראשונה פרצה בגאון. מלחמה שבה השתתפו אומות מחצי הגלובוס, והייתה אמורה להיות המלחמה שתסיים את כל המלחמות עד שהחלה מלחמת העולם השנייה.

ההתנסות בזוועות המלחמה הובילה למעין טראומה לאומית קולקטיבית אצל כל המדינות המשתתפות. בועת האופטימיות של 1900 התנפצה ופינתה מקומה ל"דור האבוד", דור החיילים ששבו לביתם ומעולם לא החלימו מהזוועות שעברו. דבר זה נכון במיוחד לגבי צרפת, שבה נהרגו או נפצעו צעירים רבים מאוד בזמן הסכסוך. המלחמה הביאה לאימוץ עקרון ההגדרה העצמית במערכת הבין-לאומית ולייסודן של "מדינות לאום" חדשות במרכז אירופה ומזרחה. היסטוריונים רבים רואים במלחמת העולם הראשונה את הגורם המרכזי בעליית המפלגה הנאצית לשלטון בגרמניה וביצירת נורמות התנהגות ברבריות במאה ה-20. כל אלה הובילו למלחמה הגדולה שידעה האנושות אי פעם – מלחמת העולם השנייה. הייתה זו מלחמה שפגעה באזרחים יותר מכל אחת אחרת שקדמה לה, כמו כן היא היחידה שבה השתמשו בפצצות אטום. למעלה מ-50 מיליון איש נהרגו

"וּגֵר זָאב עִם כֶּבֶשׂ וְנֹמֵר עִם גְּדֵי יִרְבֵּץ, וְעַגְל וּכְפִיר וּמְרִיא יַחֲדוּ וְנֵעַר קֶטָן נוֹהֵג בָּם, וּפְרָה וּדְב תִרְעִינָה יַחֲדוּ יִרְבְּצוּ יִלְדִיָּהּ, וְאַרְיֵה כִּבְקָר יֹאכַל תֵּבֵן, וְשַׁעֲשַׁע יֹונֵק עַל חוֹר פֶּתֶן, וְעַל מְאוֹרֵת צַפְעוֹנִי גְמוּל יִדּוּ הַדָּה, לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הָרָקֵדְשִׁי..." (ישעיהו יא, ו-ט – חזון אחרית הימים).

הוגה הדעות קרל מרקס, כפילוסוף גיאורג פרידריך הגל בשעתו, יצא מהנחה שההיסטוריה מתנהלת על פי חוקיות אובייקטיבית וכל התפתחות היסטורית הנה תוצאה של ניגודים.

בכל זמן נתון קיים מצב נתון שהוא התזה. מהות נתונה זו מכילה בקרבה את שלילתה של האנטי-תזה. משילוב שני ניגודים אלו צומח משהו חדש, המתעלה לרמה גבוהה יותר – הסינתזה. אין מלחמה ללא שלום ואין שלום ללא מלחמה, שכן הסינתזה ביניהם היא זו שיוצרת את השלם המהווה רמה עליונה יותר. בדיוק כמו שכוחות היין והיגן יוצרים את השלם.

הניסיון של הרציונל האנושי להגיע לפתרון פועל בדיוק באותה צורה. כלומר, יש בעיות בלתי פתורות היוצרות ניגודים, עצם ההתגברות על חלקן מעלה את האנושות לרמה גבוהה יותר. בכל זאת שלב זה טומן בקרבו בעיות בלתי פתורות נוספות, שגם עליהן מנסים להתגבר ולעלות בכך לשלב גבוה יותר וכך הלאה. סוקרטס בשעתו הגיע לשלב מתקדם בניסיונו להגיע לפתרון, שממנו יצא וטען כי הוא מבין שהוא אינו מבין. אולי על אותו משקל, גם אנחנו נבין שהשלום הוא בלתי נמנע ודרך המלחמה אולי תפתור בעיות אחדות, אך תגרור אחריה אחרות וגדולות עד לאין שיעור.

רוב בני האדם רוצים שלום. השאלה המתבקשת היא למה אנו מייחסים חשיבות או משקל רבים יותר, לא במילים ובמאויים, אלא בהלכה למעשה – למלחמה או לשלום? הדבר תלוי בבני האדם, שהרי מצויים אנו בעולם של עשייה ובשל כך נתונה לנו האפשרות לבחור. זכות הבחירה, היא זו הזורעת בנו כל יום מחדש את הכוח להעמיס על גבנו את הילקוט הכבד של החיים ולצאת ליום הלימוד הבא. המילה "מציאות" והמילה "המצאה" נגזרות מאותו שורש, וכל מה שאנו מאמינים בו במודע

